

Dosar nr. 2-15829/2022
Data de 21 noiembrie 2023

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
MD-2004, mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

În procedura Judecătoriei Chișinău, sediul Centru se află spre examinarea cauza civilă pornită la acțiunea înaintată de Presenti Irina către Braga Valeriu, Stoianova Natalia, Ceaicovschi Alexandru, intervenienți accesorii SRL „Invitro Diagnostics”, Biroul Notarial Palancean Liliana, SRL „Liberopay”, Topalo Arcadie cu privire la declararea nulității contractelor de vânzare-cumpărare a părții sociale.

Prin încheierea din data de 21 noiembrie 2023 a fost admisă cererea înaintată de avocatul Ion Botnarenco, reprezentant al reclamantei Irina Presenti, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

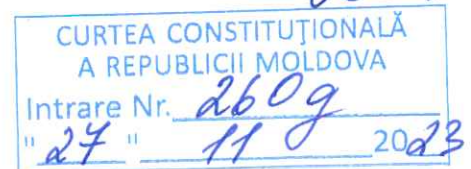
Astfel, alăturat la prezenta Vă remitem sesizarea privind excepția de neconstituționalitate și încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 21.11.2023.

Anexe: Încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 21.11.2023;
Sesizare privind excepția de neconstituționalitate.

Cu respect,

Judecător

Roman PASCARI

SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
Prezentată în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

A. AUTORUL EXCEPȚIEI DE NECONSTITUȚIONALITATE

Numele și prenumele:	Botnarenco Ion
Ocupația	Avocat în cadrul BAA „Legal Service”
Adresa	
Telefon	
E-mail	
În numele reprezentatului:	Presenti Irina

A.3. INSTANȚA DE JUDECATĂ

1. Judecătoria Chișinău sediul Centr.
2. Judecător care examinează cauza: Roman Pascari
4. Adresa instanței de judecată: mun.Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.200
5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată: 022-54-14-64 și e-mail: jbu@justice.md

B. INFORMAȚII PERTINENTE DESPRE CAZUL DEDUS JUDECĂȚII INSTANȚEI DE DREPT COMUN

În procedura Judecătoriei Chișinău sediul Centru se află cauza civilă cu nr. 2-22103679-12-2-19072022 (Judecător:Roman Pascari) cu privire la nulitatea contractelor de vânzare-cumpărare a cotelor părți sociale înstrăinate din cadrul SRL Invitro Diagnostics, depusă de către Presenti Irina către Braga Valeriu, Stoianova Natalia, Ceaicovschi Alexandru și intervenienții accesorii SRL Invitro Diagnostics, Biroul Notarial Palancean Liliana, LIBEROPAY, Topalo Arcadie.

Astfel, prin cererea de chemare în judecată depusă de către Presenti Irina către Braga Valeriu, Stoianova Natalia, Ceaicovschi Alexandru și intervenienții accesorii SRL Invitro Diagnostics, Biroul Notarial Palancean Liliana, LIBEROPAY, Topalo Arcadie, reclamanta solicită următoarele:

- Declararea nulității contractului de vânzare cumpărare a părții sociale în mărime de 11,53% cu nr. 831 din 08 mai 2018 încheiat între pârâțul Braga Valeriu și pârâțul Stoianova Natalia c/p autentificat de către notarul Palancean Liliana cu repunerea părților în poziția inițială.

- Declararea nulității contractului de vânzare cumpărare a părții sociale în mărime de 11,53% cu nr. 832 din 08 mai 2018 încheiat între pârâțul Braga Valeriu și pârâțul Ceaicovschi Alexandru autentificat de către notarul Palancean Liliana cu repunerea părților în poziția inițială.
- Încasarea în mod solidar din contul pârâților a cheltuelilor de asistență juridică suportate.
- Încasarea în mod solidar din contul pârâților cheltuielilor suportate pentru taxa de stat la inițierea acțiunii civile.
- Încasarea în mod solidar din contul pârâților a cheltuielilor suportate pentru expertiza judiciară/extrajudiciară, evaluare, consultația unui specialist.

C. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă după cum urmează:

- sintagmele „*fără a afecta continuitatea ședinței de judecată*” din art. 53 alin. (2) Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova prin prisma dispozițiilor art. 7, art.20 alin.(2), art. 23 alin. (2), art.26, art. 54 din Constituția Republicii Moldova.
- sintagmele „*însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amână pledoariile*” 53 alin. (2) din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova prin prisma dispozițiilor art. 7, art.20 alin.(2), art. 23 alin. (2), art.26, art. 54 din Constituția Republicii Moldova.

Conform art. 53 alin. (2) din Codul de Procedura Civilă „*Cererea de recuzare se distribuie spre soluționare în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și se examinează în cel mult 5 zile lucrătoare din momentul repartizării, fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amână pledoariile.*”

D. ARGUMENTAREA INCIDENTEII UNUI DREPT SAU A MAI MULTOR DREPTURI DIN CONSTITUȚIE

D-1 Reglementările aplicabile

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26

Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
- (3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
- (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.
- (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederile relevante ale CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ AL REPUBLICII MOLDOVA Nr. 225 din 30-05-2003

Articolul 50

Temeiurile de recuzare a judecătorului

- (1) Judecătorul care judecă cauza urmează a fi recuzat dacă:
 - a) la judecarea anterioară a cauzei a participat în calitate de martor, expert, specialist, interpret, reprezentant, grefier, executor judecătoresc, arbitru sau mediator;
 - b) se află în raporturi de rudenie pînă la al patrulea grad inclusiv sau de afinitate pînă la al treilea grad inclusiv cu vreuna dintre părți, cu alți participanți la proces sau cu reprezentanții acestora;
 - b¹) o rudă a sa pînă la al patrulea grad inclusiv sau un afin pînă la al treilea grad inclusiv a participat, ca judecător, la judecarea aceleiași cauze;
 - b²) este rudă pînă la al patrulea grad inclusiv sau afin pînă la al treilea grad inclusiv cu un alt membru al completului de judecată;
 - c) este reprezentantul legal al uneia dintre părți;
 - d) și-a expus opinia asupra cauzei care se judecă;

e) are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea lui.

Articolul 52

Declarațiile de recuzare și de abținere de la judecată

(1) Dacă există temeiurile specificate la art.50 și 51, judecătorul, expertul, specialistul, interpretul, greșierul sînt obligați să se abțină de la judecată. În aceleași temeiuri, recuzarea poate fi înaintată de participanții la proces sau este examinată din oficiu de către instanță.

(2) Propunerea de recuzare și de abținere de la judecată se face oral sau în scris pentru fiecare în parte, trebuie să fie motivată și prezentată pînă la începerea dezbaterii cauzei în fond. Cererea de recuzare și cererea de abținere de la judecată pot fi înaintate mai tîrziu doar dacă autorul lor a aflat de existența temeiului recuzării sau abținerii după ce a început judecarea cauzei în fond.

(3) Dacă temeiurile recuzării i-au devenit cunoscute după ce a început judecarea cauzei în fond, instanța este obligată să le comunice în ședință de judecată pentru soluționarea recuzării.

(4) Procedura soluționării cererii de abținere de la judecată și efectele admiterii ei se determină conform prevederilor art.53 și 54.

(5) În proces nu se admite înaintarea repetată a recuzării aceluiași judecător și pentru aceleași motive dacă anterior recuzarea lui a fost respinsă. De asemenea, nu se admite: recuzarea judecătorului din suspiciune în imparțialitatea lui dacă nu sînt cunoscute temeiurile de drept și de fapt pentru înaintarea recuzării; recuzarea judecătorului căruia i s-a încredințat verificarea temeiniciei recuzării declarate unui alt judecător; recuzarea judecătorilor care nu sînt implicați în examinarea cauzei.

(6) Cererea de recuzare depusă contrar prevederilor alin. (5) din prezentul articol în care se invocă alte motive decît cele prevăzute la art. 50 și 51 nu se examinează și se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară.

Articolul 53

Procedura de soluționare a cererii de recuzare

(1) Propunerea de recuzare se examinează de instanța sesizată cu acțiunea. Instanța examinează explicațiile persoanei a cărei recuzare se solicită, dacă acestea au fost depuse, și ascultă opinia participanților la proces. Nu se admite interogarea ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare, nici efectuarea unor acte de procedură.

(2) Cererea de recuzare se distribuie spre soluționare în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și se examinează în cel mult 5 zile lucrătoare din momentul repartizării, fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile.

(3) Dacă, din motivul recuzării, în instanța sesizată cu cauză nu se poate constitui complet de judecată, cererea de recuzare se va judeca de instanța ierarhic superioară spre care se îndreaptă calea de atac respectivă.

(4) Recuzarea expertului, specialistului, interpretului și greșierului se examinează de instanța care judecă cauza.

(5) Instanța decide asupra recuzării în camera de deliberare printr-o încheiere motivată, care nu se supune nici unei căi de atac decît o dată cu fondul hotărîrii sau al deciziei.

Articolul 54

Efectele admiterii cererii de recuzare

(1) Dacă cererea de recuzare a fost admisă de instanța sesizată, cauza se examinează de un alt judecător sau de un alt complet de judecatori al acestei instanțe. În cazul neadmiterii cererii, cauza se examinează de judecătorii desemnați.

(2) Dacă instanța superioară investită cu dreptul de a examina cereri de recuzare în cazurile prevăzute de art.53 alin.(3) găsește că cererea de recuzare este întemeiată, va dispune trimiterea cauzei la o instanță de același grad, iar în cazul imposibilității o va expedia spre examinare instanței ierarhic superioare spre care se îndreaptă calea de atac respectivă.

(3) În cazul respingerii cererii, cauza se va restitui spre judecare instanței inițiale.

(4) În încheierea prin care s-a admis recuzarea se precizează în ce măsură actele îndeplinite de judecătorul recuzat urmează să fie menținute.

E. ARGUMENTELE PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A MAI MULTOR DREPTURI GARANTATE DE CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

În speță, Judecătorul Roman Pascari la ședința din 27.09.2023, după înaintarea cererii de recuzare, a consemnat această cerere în procesul verbal și a dispus examinarea cauzei civile în continuare fiind invocate efectele sintagmelor din prevederile art. 53 alin.(1) Cod de procedură civilă „fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîună pledoariile, fapt ce contravine prevederilor art. 20, art. 54 alin.(2) din Constituția RM.

Astfel, instanța de judecată a solicitat subsemnatului avocat al reclamentei să prezint și alte cereri și demersuri (dacă le am) în contextul continuării fazei procesuale de pregătire pentru dezbaterile judiciare. Prin urmare, subsemnatul avocat am comunicat instanței de judecată că mai există cereri și demersuri care vreau să le depun însă dreptul procesual de înaintare a acestora va fi realizat doar în fața unui judecător căruia nu ia fost înaintată cerere de recuzare. Așadar, exercitarea drepturilor procesuale în continuare puteau fi realizate doar în fața unui judecător în privința căruia nu exista aparența de imparțialitate, aparență și convingere pe care o are partea care a înaintat cererea pînă la emiterea unei soluții de către un alt judecător pe marginea cererii de recuzare.

În esență, sintagmele din prevederile art. 53 alin.(1) fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîună pledoariile, contrar prevederilor art.20 și art.54 alin.(2) din Constituția RM obligă părțile antrenate în proces să execute drepturile procesuale față de un judecător (căruia ia fost înaintată o cerere de recuzare) și față de care există dubii asupra obiectivității/imparțialității acestuia la examinarea cauzei în continuare . Or, dacă ședința de judecată continuă fără întrerupere iar partea care a solicitat recuzarea judecătorului refuză să înainteze alte cereri legate de acțiunea civilă pentru că nu are încredere în obiectivitatea/imparțialitatea examinării cererilor, se atestă riscul epuizării acestui drept procesual și încălcarea prevederilor art.20 și art. 54 din Constituție în cazul respingerii cererii de recuzare înaintate. Prin urmare, după eventuala respingerea cererii de recuzare partea care a înaintat-o nu va mai putea înainta careva cereri tipice etapei procesuale de (pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare) sau anexare a cărorva înscrisuri.

Or, de fapt, sintagmele fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîună pledoariile suprimă și diminuează dreptul persoanei care a înaintat recuzarea să își înainteze alte cereri unui judecător în privința căruia sau epuizat dubiile de imparțialitatea odată cu soluționarea cererii de recuzare (prin admitere sau respingerea cererii). **În consecință, prin sintagmele contestate, se atestă faptul că, partea care înaintează recuzare este restrânsă prin lege să examineze în continuarea cauza cu judecătorul în privința căruia ia fost înaintată cererea de recuzare.** Așadar, legea procesuală civilă în această parte, admite o restrângere disproporțională a drepturilor procesuale în raport cu partea care a înaintat cererea de recuzare, fiind obligată să asiste în procesul judiciar, să își exercite celelalte drepturi procesuale față de judecătorul care pe de o parte așteaptă o soluție pe o cerere de recuzare în privința acestuia, iar pe de altă parte examinează cauza pînă la etapa procesuală în care părțile nu mai pot înainta cereri sau demersuri fapt ce contravine cu art. 20 din Constituția Republicii Moldova.

Ne întrebăm retoric: oare continuarea examinării cauzei civile și depunerea altor cereri față de același judecător (supus recuzării) nu denotă deja „încrederea” în acest judecător? Pe de o parte partea înaintatează recuzare și nu are încredere în judecător, dar pe de alta tot această parte înaintează în

continuare și cu încredere (că vor fi soluționate) alte cereri și demersuri fără să fie întreruptă ședința de către instanța de judecată până la soluția finală a examinării cererii de recuzare. Astfel, ne întrebăm și în acest caz, oare partea înaintează cerere de recuzare pentru ca să continue examinarea cauzei și să fie examinate alte cereri? Or cererea de recuzare recuzare de fapt se înaintează pentru a întrerupe procesul și verifica în termen de 5 zile lucrătoare alegațiile părții care a înaintat recuzarea.

Dacă sintagmele contestate permit continuarea examinării cauzei civile cu judecătorul recuzat fără a asigura suficiente garanții pentru imparțialitate, acest lucru subminează prevederile art.20 și art. 54 alin.(2) din Constituția RM.

Calitatea legii trebuie să fie în conformitate cu principiul statului de drept, care presupune că legile trebuie să fie clare, accesibile și previzibile.

Continuarea ședinței de judecată cu un judecător recuzat subminează încrederea părților în echitatea judecătorului examinează cauza fără întrerupere. Or, judecătorul în cauză este influențat în luarea deciziilor însăși din motiv că a fost recuzat, ceea ce poate submina obiectivitatea și imparțialitatea procesului. În consecință, partea care a înaintat cererea de recuzare nu are garanția că, în continuare va fi tratată cu obiectivitate și fără niciun fel de prejudecăți din partea judecătorului care continuă examinarea în lipsa unei soluții (pe cererea de recuzare). Dacă o parte consideră că un judecător nu este imparțial și îl recuză, acest lucru poate semnala o lipsă de încredere în justiție atunci când se forțează părțile să examineze cauza civilă până la etapa procesuală de pledoarii în fața unui judecător în care nu au încredere și în privința căruia nu a fost soluționată cererea de recuzare înaintată.

Atunci când o parte solicită recuzarea unui judecător, ea poate avea motive întemeiate să creadă că acest judecător nu va judeca cauza în continuare într-un mod imparțial. În acest context, continuarea ședinței cu judecătorul recuzat poate crea percepția că justiția nu este într-adevăr imparțială, chiar dacă judecătorul se străduiește să rămână obiectiv. Respectiv, chiar dacă un judecător încearcă să rămână imparțial după ce a fost recuzat, există riscul ca acesta să aibă prejudecăți anterioare în privința cauzei sau a părților. Aceste prejudecăți anterioare ar putea influența subconștient judecățile sale, chiar dacă el nu intenționează să fie părtinitor.

În accepțiunea CC, (§46, 47) atât articolul 23 alin.(2), cât și articolul 54 alin.(2) din Constituție presupun faptul că orice limitare a drepturilor fundamentale trebuie să aibă loc, în mod obligatoriu, printr-o lege. Articolul 54 alin.(2) din Constituție conține formula "prevăzută de lege". Această formulă presupune existența unor exigențe care se referă la **calitatea legii**. Legea trebuie să fie accesibilă pentru persoanele vizate, clară și previzibilă în privința efectelor sale, adică trebuie să fie formulată cu o suficientă precizie pentru a le permite persoanelor vizate – dacă este necesar, cu o consiliere juridică adecvată – să prevadă, în mod rezonabil, consecințele pe care le presupune o anumită acțiune și să-și conformeze conduita.

Potrivit jurisprudenței de principiu a CC, hot. 26 din 10/11/2020, §45, Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul de acces la un tribunal, nu obligă statele contractante să instituie tribunale de apel sau de recurs (Dorado Baúlde v. Spania (dec.), 1 septembrie 2015, § 18). Totuși, acolo unde există asemenea tribunale, garanțiile articolului 6 trebuie respectate, persoanelor garantându-li-se un drept efectiv de acces la un tribunal (Maresti v. Croația, 25 iunie 2009, § 33; Reichman v. Franța, 12 iulie 2016, § 29). Din această jurisprudență a Curții Europene rezultă că statul Republica Moldova trebuie să garanteze un drept efectiv de acces la un tribunal atunci când instituie un asemenea tribunal. Această concluzie este impusă și de articolul 20 alin.(1) din Constituție, care prevede că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Expresia "prevăzută de lege" presupune, *inter alia*, un caracter previzibil suficient al termenilor legali pentru a le oferi persoanelor indiciile corespunzătoare cu privire la circumstanțele și la condițiile în care autoritățile pot recurge la măsuri care le afectează drepturile garantate de Constituție.

Formalismul determinat de calitatea defectuoasă a legii, în speță reprezintă un remediu de îngrădire de către instanțele de judecată a dreptului constituțional de acces liber la justiție în scopul valorificării dreptului constituțional de vot în condițiile garantat de lege.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale hotărârea nr.10 din 16.04. 2010, pct.7, în Republica Moldova dreptul intern și cel internațional reprezintă un tot întreg, o structură unitară. Jurisprudența CtEDO face parte din dreptul accesoriu la tratatul internațional (soft law), ea devenind parte integrantă a dreptului intern.

Potrivit prevederilor art. 4 din Constituție, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Dreptului la un proces echitabil în sensul art. 6 din Convenție, i se recunoaște un loc „eminent” într-o societate democratică și care nu poate fi sacrificat pentru oportunități (cauza Kostovski v. Olandei, 29.11.1989, §44), motiv din care constituționalitatea alin. (7) art. 274 CPP, urmează a fi analizată și în lumina dreptului la apărare, în calitatea sa de scop și obiect al art. 6 §1 din Convenție (cauza Adolf v. Austria, 26.03.1982, §30).

Constituția Republicii Moldova nu conține nici o normă referitoare la calitatea legii. Cu toate acestea, până în prezent, Curtea Constituțională a recurs la efectuarea „testului de calitate a legii”, dar exclusiv în cazurile ce vizau protecția drepturilor și a libertăților fundamentale. În lipsa unor reglementări constituționale exprese, Curtea a procedat la aplicarea directă a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, aplicarea directă a Convenției Europene este în deplină concordanță cu prevederile articolului 4 alin. (1) din Constituție.

Anume articolul 4 alin. (1) din Constituție oferă Curții Constituționale competența de a interpreta și a aplica dispozițiile constituționale în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Pornind de la acest raționament, consider că o normă poate fi declarată neconstituțională ca rezultat al efectuării „testului de calitate a legii” doar în materia drepturilor omului. Practica anterioară a Curții Constituționale vine să confirme acest punct de vedere. Curtea Constituțională a Republicii Moldova a efectuat testul calității legii în Hotărârea nr.15 din 13 septembrie 2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin.(3) din Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției, vizând protecția dreptului fundamental la proprietate.

În mod incontestabil, calitatea legii este un deziderat pentru orice normă juridică. În acest sens, Curtea Constituțională are la îndemână instrumentul adreselor, prevăzut de articolele 281 alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 79 din Codul Jurisdicției Constituționale. Consider că, prin hotărârea dată, Curtea a deviat neîntemeiat de la practica sa constantă de a se limita la semnalarea, prin intermediul adreselor, a lacunele legislative constatate, în vederea clarificării normelor în cauză. În sensul arătat, există deja o bogată jurisprudența a Curții Constituționale (a se vedea hotărârile nr.2 din 8 februarie 2011, nr.11 din 31 mai 2011, nr.14 din 7 iulie 2011, nr. 15 din 13 septembrie 2011, nr.18 din 4 octombrie 2011, nr.25 din 8 decembrie 2011, nr.28 din 22 decembrie 2011, nr.17 din 12

iulie 2010, nr.22 din 23 septembrie 2010, nr.29 din 21 decembrie 2010, nr.30 din 23 decembrie 2010 etc.).

F. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Reieșind din considerentele expuse în sprijinul sesizării, solicităm:

- Declararea neconstituționalității sintagmei „*fără a afecta continuitatea ședinței de judecată*” din art. 53 alin. (2) Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova din motivul lipsei calității legii și încălcării dispozițiilor art. 7, **art.20** alin.(2), art. 23 alin. (2), art.26, **art. 54** din Constituția Republicii Moldova.
- Declararea neconstituționalității sintagmei „*însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile*” din art. 53 alin. (2) Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova din motivul lipsei calității legii și încălcării dispozițiilor art. 7, **art.20** alin.(2), art. 23 alin. (2), art.26, **art. 54** din Constituția Republicii Moldova.

G. DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Aparent, Curtea Constituțională nu a examinat anterior constituționalitatea sintagmelor „*fără a afecta continuitatea ședinței de judecată*” și sintagmelor „*însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile*” din art. 53 alin. (2) Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova

H. LISTA DOCUMENTELOR

- Careva documente conexe nu se anexează

I. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte

Locul. mun. Chișinău
Data: 30.10.2023

Avocat BOTNARENCO ION

În numele și pentru Presenti Irina (reclamantă)

ÎNCHEIERE

21 noiembrie 2023

municipiul Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Centru)
Instanța de judecată compusă din:
Președintele ședinței, judecător
Grefier

Roman Pascari
Ionela Enache

a soluționat în sediul instanței, în ședință de judecată publică, în limba de stat, cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Presenti Irina către Braga Valeriu, Stoianova Natalia, Ceaicovschi Alexandru, intervenienți accesorii SRL „Invitro Diagnostics”, Biroul Notarial Palancean Liliana, SRL „Liberopay”, Topalo Arcadie cu privire la declararea nulității contractelor de vânzare-cumpărare a părții sociale,

A C O N S T A T A T :

Argumentele participanților la proces

1. În procedura Judecătoria Chișinău (sediul Centru) se află spre examinare cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Presenti Irina către Braga Valeriu, Stoianova Natalia, Ceaicovschi Alexandru, intervenienți accesorii SRL „Invitro Diagnostics”, Biroul Notarial Palancean Liliana, SRL „Liberopay”, Topalo Arcadie cu privire la declararea nulității contractelor de vânzare-cumpărare a părții sociale.
2. În ședință, avocatul Ion Botnarenco, reprezentant al reclamantei Irina Presenti, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, consemnând că sesizarea are ca obiect exercitarea controlului constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă după cum urmează : sintagmele ”fără a afecta continuitatea ședinței de judecată” și ”însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile” din art. 53 alin.(2) Cod de Procedură Civilă prin prisma dispozițiilor art.7, art.20 alin.(2), art.23 alin.(2), art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova.
3. Întru susținerea cererii a indicat că, judecătorul Roman Pascari la ședința din 27.09.2023, după înaintarea cererii de recuzare, a consemnat această cerere în procesul verbal și a dispus examinarea cauzei civile în continuare fiind invocate efectele sintagmelor din prevederile art.53 alin.(1) Cod de procedură civilă, fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile, fapt ce contravine prevederilor art.20, art. 54 alin.(2) din Constituția RM. Astfel, instanța de judecată a solicitat subsemnatului avocat să prezinte și alte cereri și demersuri (dacă le are) în contextul continuării fazei procesuale de pregătire pentru dezbaterile judiciare. Prin urmare avocatul a comunicat instanței de judecată că mai există cereri și demersuri care vrea să le depună însă dreptul procesual de înaintare a acestora va fi realizat doar în fața unui judecător căruia nu ia fost înaintată cerere de recuzare. Așadar, exercitarea drepturilor procesuale în continuare puteau fi realizate doar în fața unui judecător

în privința căruia nu exista aparența de imparțialitate, aparență și convingere pe care o are partea care a înaintat cererea până la emiterea unei soluții de către un alt judecător pe marginea cererii de recuzare.

4. Mai consemnează că, în esență, sintagmele din prevederile art. 53 alin.(1) fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile contrar prevederilor art.20 și art.54 alin.(2) din Constituția RM obligă părțile antrenate în proces să exercite drepturile procesuale față de un judecător (căruia ia fost înaintată o cerere de recuzare) și față de care există dubii asupra obiectivității/imparțialității acestuia la examinarea cauzei în continuare. Or, dacă ședința de judecată continuă fără întrerupere iar partea care a solicitat recuzarea judecătorului refuză să înainteze alte cereri legate de acțiunea civilă pentru că nu are încredere în obiectivitatea/imparțialitatea examinării cererilor, se atestă riscul epuizării acestui drept procesual și încălcarea prevederilor art.20 și art. 54 din Constituție în cazul respingerii cererii de recuzare înaintate.
5. Prin urmare, după eventuala respingerea cererii de recuzare partea care a înaintat-o nu va mai putea înainta careva cereri tipice etapei procesuale de (pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare) sau anexare a cărorva înscrisuri
6. Or, de fapt, sintagmele fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile suprimă și diminuează dreptul persoanei care a înaintat recuzarea să își înainteze alte cereri unui judecător în privința căruia sau epuizat dubiile de imparțialitatea odată cu soluționarea cererii de recuzare (prin admitere sau respingerea cererii). În consecință, prin sintagmele contestate, se atestă faptul că, partea care înaintează recuzare este restrînsă prin lege să examineze în continuare cauza cu judecătorul în privința căruia ia fost înaintată cererea de recuzare. Așadar, legea procesuală civilă în această parte, admite o restrîngere disproporțională a drepturilor procesuale în raport cu partea care a înaintat cererea de recuzare, fiind obligată să asiste în procesul judiciar, să își exercite celelalte drepturi procesuale față de judecătorul care pe de o parte așteaptă o soluție pe o cerere de recuzare în privința acestuia, iar pe de altă parte examinează cauza pînă la etapa procesuală în care părțile nu mai pot înainta cereri sau demersuri fapt ce contravine cu art. 20 din Constituția Republicii Moldova. Dacă sintagmele contestate permit continuarea examinării cauzei civile cu judecătorul recuzat fără a asigura suficiente garanții pentru imparțialitate, acest lucru subminează prevederile art.20 și art. 54. alin.(2) din Constituția RM.
7. *În ședință, pârâtul Braga Valeriu*, a solicitat admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.
8. *În ședință, avocatul Constantin Scutelnic, reprezentant al pârâtului Ceaicovschi Alexandru*, a obiectat în privința admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a solicitat respingerea acesteia, ca fiind neîntemeiată. Întru susținerea obiecțiilor sale a menționat că, pendinte la Curtea Constituțională este o altă sesizare identică înaintată de avocatul Ion Botnarenco pe o altă cauză. De asemenea, a consemnat că excepția de neconstituționalitate de fapt a fost înaintată la soluționarea cererii privind recuzarea judecătorului, care deja a fost soluționată. A mai consemnat că, cererea privind excepția de neconstituționalitate are drept scop doar tergiversarea examinării cauzei.
9. *În ședință, avocatul Iosip Andrei, reprezentant al intervenientului accesoriu Topalo Arcadie*, a obiectat în privința admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a solicitat respingerea acesteia, ca fiind neîntemeiată. Întru susținerea obiecțiilor sale a menționat că, cererea privind excepția de neconstituționalitate are drept scop doar tergiversarea examinării cauzei.

10. În ședință, avocatul Boris Malachi, reprezentant al intervenientului accesoriu SRL "Liberopay", a obiectat în privința admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a solicitat respingerea acesteia, ca fiind neîntemeiată. Întru susținerea obiectivelor sale a menționat că, cererea privind excepția de neconstituționalitate are drept scop doar tergiversarea examinării cauzei.
11. În ședința de judecată, fiind citați legal, nu s-au prezentat reclamanta Presenti Irina, pîrîții Stoianova Natalia și Ceaicovschi Alexandru, intervenienții accesorii SRL „Invitro Diagnostics”, Biroul Notarial Palancean Liliana, Topalo Arcadie.

Aprecierea instanței de judecată

12. Audiind reprezentanții părților, studiind materialele dosarului și înscrisurile anexate, instanța de judecată consideră necesar de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, din următoarele considerente.
13. În corespundere cu art.12¹ alin.(1) Cod de procedură civilă în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.
14. Conform art.12¹ alin.(2) Cod de procedură civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții.
 - a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
 - b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
 - c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
 - d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.
15. Instanța de judecată reține că la pct.72 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova este menționat că pornind de la faptul că norma sesizată prin intermediul instituției excepției de neconstituționalitate este supusă controlului de constituționalitate aplicativ la un caz concret dedus instanței de judecată, procedura rezolvării excepției de neconstituționalitate constituie un control concret de constituționalitate.
16. Pct.74-75 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 menționează, că procedura de soluționare a excepției de neconstituționalitate presupune parcurgerea a două etape distincte: etapa judiciară, premergătoare, ce constă în invocarea excepției de neconstituționalitate în cadrul unui proces aflat pe rolul unei instanțe judecătorești și pronunțarea judecătorului asupra acestui incident procedural, finalizată eventual cu sesizarea Curții Constituționale.
17. Curtea a reținut că la prima etapă, rolul determinant aparține judecătorului ordinar, care, în cele din urmă, dispune ridicarea excepției de neconstituționalitate. Acesta poate fi numit „primul judecător constituțional”, care în procesul de aplicare a legii sesizează aspectele de neconstituționalitate.

18. Curtea a mai specificat la pct.82 din Hotărîre că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărîre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate.
19. Suplimentar instanța de judecată reține că potrivit prevederilor art. 24 din legea RM nr. 317 alin. (1) – (4) din legea RM nr. 317 din 13.12.94 cu privire la Curtea Constituțională, Curtea exercită jurisdicția la sesizarea făcută de subiecții stabiliți de prezenta lege, în condițiile Codului Jurisdicției Constituționale. Sesizarea trebuie să fie motivată și să corespundă cerințelor prevăzute în Codul Jurisdicției Constituționale. Sesizarea este semnată de șeful organului în al cărui nume este făcută. Modelul sesizării și modul depunerii ei sînt prevăzute de Codul Jurisdicției Constituționale.
20. Instanța de judecată reiterează, că rolul judecătorului ordinar este de a verifica întrunirea condițiilor stabilite de curte la pct.82 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 nr. 2 din 09.02.2016. Verificarea respectivă este posibilă în condițiile în care semnatarul respectă condițiile impuse pentru depunerea sesizării.
21. Astfel, în vederea neadmiterii încălcării dreptului pîrîtului la un proces echitabil, instanța consideră necesar de a admite cererea formulată de avocatul Ion Botnarenco, și ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmelor ”fără a afecta continuitatea ședinței de judecată” și ”însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîna pledoariile” din art. 53 alin.(2) Cod de Procedură Civilă în raport cu prevederile art.7, art.20 alin.(2), art.23 alin.(2), art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova.
22. În conformitate cu prevederile art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, pct.82 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016, art.art.12¹. 269 – 270 Cod de procedură civilă, instanța de judecată,

D I S P U N E :

Se admite cererea avocatului Ion Botnarenco, reprezentant al reclamantei Irina Presenti, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a sintagmelor ”fără a afecta continuitatea ședinței de judecată” și ”însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîna pledoariile” din art. 53 alin.(2) Cod de Procedură Civilă în raport cu prevederile art.7, art.20 alin.(2), art.23 alin.(2), art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova.

Se remite Curții Constituționale sesizarea depusă de avocatul Ion Botnarenco, reprezentant al reclamantei Irina Presenti.

Încheierea separat nu este susceptibilă de atac.

**Președintele ședinței,
Judecător**

Roman PASCARI